

Opole, 24 listopada 2020 r.

Jestem świadomy tego, że dziś podpisany akt nie zasypie przepaści, która powstała w tak brutalny sposób. Porozumienia i pojednania nie mogą dokonywać mężowie stanu, to musi dojrzewać w serach ludzi po obu stronach.

Willy Brandt

***

Dzieje polsko-niemieckiego i czesko-niemieckiego sąsiedztwa należą do jednych z najciekawszych i najbardziej dynamicznych kart historii Kontynentu europejskiego. Dzieje te są również dowodem na to, że sąsiadów może równie wiele łączyć co dzielić. Niemcy, niemal przez całe tysiąclecie wzajemnych relacji dominowały nad Polską i Czechami pod względem politycznym, ekonomicznym i kulturowym. Procesy narodotwórcze Polaków i Czechów odbywały się w cieniu, wręcz w kontrze wobec dominacji niemieckiej. Pierwsza połowa poprzedniego wieku natomiast zdawała się potwierdzać, odwieczną polsko-niemiecką i czesko-niemiecką wrogość. Lecz ubiegły wiek jest również przykładem na to, jak dynamicznie zmieniała się historia sąsiedztwa tych narodów na tle ewolucji sytuacji i układu sił międzynarodowych. Okresy wrogości przeplatały się z okresami współpracy, choć nieraz wymuszonej układem geopolitycznym i podbudowanej niewiarygodnymi założeniami ideologicznymi.

Upadek bloku wschodniego i dwubiegunowego podziału świata w 1989 r. zmienił układ sił na arenie międzynarodowej. Przyczynił się także do redefinicji priorytetów polityk zagranicznych państw Europy Środkowej i Wschodniej. Wynikłe z tych wydarzeń zmiany umożliwiły rozpoczęcie procesu politycznego zbliżenia pomiędzy Polską a RFN oraz Czechami a RFN.

Po 1989 r. relacje Polski i Czech z Niemcami również miały zmienną dynamikę, badacze stosunków międzynarodowych, dokonując periodyzacji 30 lat wzajemnych stosunków, wskazują, że okresy zbliżenia i strategicznej współpracy, przeplatały się epizodami dystansu i załamania.

Cezurą, która wyznacza różne perspektywy oceny najnowszej historii polsko-niemieckich i czesko-niemieckich stosunków jest przełom 1989/1990.

W 2020 r. przypada 30. rocznica zjednoczenia Niemiec, to także 30. jubileusz zawarcia polsko-niemieckiego traktatu granicznego oraz 30-lecie czesko-niemieckiego procesu pojednania, które zainicjowano już na początku przemian demokratycznych w Europie Środkowowschodniej. To dobry moment, by z perspektywy pokolenia spojrzeć na ewolucję polsko-niemieckiego i czesko-niemieckiego sąsiedztwa, nie tylko zawężając go do okresu pozimnowojennego, ale także z uwzględnieniem powojennych „kamieni milowych” bilateralnego zbliżenia, które miały miejsce w czasie bipolarnego podziału Europy.

Procesy na polsko-czesko-niemieckim pograniczu, które współkształtowały przez dziesięciolecia wzajemne relacje, miały swój specyficzny, uwarunkowany historycznie i kulturowo, wymiar. Śląskie spojrzenie na dzieje i dynamikę polsko-niemieckich i czesko-niemieckich relacji może pozwolić na ich ukazanie na możliwie pełnej palecie kontekstów i uwarunkowań.

Tej refleksji będzie podporządkowana kolejna edycja międzynarodowej konferencji naukowej z cyklu Colloquium Opole, zatytułowana ***Od konfrontacji przez normalizację do pojednania i dobrego sąsiedztwa. Polsko-czesko-niemiecki kompleks sąsiedztwa w rocznicę traktatów granicznych.***

***

Międzynarodowe konferencje naukowe z cyklu „Colloquium Opole”, których pierwsze edycje organizowano jeszcze w latach 70. ubiegłego wieku, co roku gromadzą przedstawicieli nauki, ekspertów i praktyków z Polski, Czech i Niemiec, a także innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej na interdyscyplinarne debaty, których celem jest wyrażenie polsko-niemiecko-czeskiej – śląskiej opinii o aktualnie dyskutowanych w Europie problemach dla dokonania retrospektywnego spojrzenia na obchodzony w danym roku jubileusz.

Dorobkiem polsko-niemiecko-czeskich debat z cyklu „Colloquium Opole” jest licząca ponad dwadzieścia tomów seria publikacji „Polska – Niemcy – Czechy. Sąsiedztwo w XX i XXI wieku” oraz bogaty katalog gości honorowych, których wykłady rozpoczynały te interdyscyplinarne naukowe sesje.

Organizatorzy tegorocznej edycji „Colloquium Opole” pozostając w tradycji organizacji konferencji naukowych egzemplifikujących główne problemy europejskich stosunków międzynarodowych i polsko-czesko-niemieckiego trójkąta współpracy w kontekście Śląska, jubileuszowy rok 2020 chcą uczynić kanwą do interdyscyplinarnej dyskusji na temat ewolucji relacji polsko-niemieckich i czesko-niemieckich ostatnich dziesięcioleci i

zaprosić do międzynarodowej debaty, podczas której motto konferencji będzie dyskutowane w następujących kontekstach:

- 1) porównania polsko-niemieckiego i czesko-niemieckiego procesu pojednania po 1989 r.;
- 2) porównania procesów związanych z przygotowywaniem i podpisaniem bilateralnych polsko-niemieckich i czesko-niemieckich traktatów z ich ówczesną percepcją społeczną w Polsce, Czechach i Niemczech;
- 3) oceny skuteczności i żywotności symbolicznych elementów wspólnego sąsiedztwa, z jednej strony służących a z drugiej utrudniających wzajemne kontakty i współpracę.
- 4) analizy znaczenia obszarów problemowych polsko-niemieckich i czesko-niemieckich stosunków;
- 5) porównania polityk realizowanych na rzecz społeczności mniejszościowych w Polsce, Czechach i Niemczech, także w kontekście bilateralnym.

Organizatorzy „Colloquium Opole 2020” nakreślone wyżej zagadnienia chcą omówić w ramach problemowo podzielonego programu konferencji.

Program sesji naukowej
Colloquium Opole 2020

*Od konfrontacji przez normalizację do pojednania i dobrego sąsiedztwa.
Polsko-czesko-niemiecki kompleks sąsiedztwa w rocznicę traktatów
granicznych*

wtorek, 24 listopada 2020 r.

Godz. 10.00 – Otwarcie konferencji, powitanie gości

Arkadiusz Wiśniewski, Prezydent Miasta Opola

Godz. 10.15

Sesja wykładowa (online: <https://www.facebook.com/instytutslaski>)

Granice a polsko-czesko-niemiecki kompleks sąsiedztwa

Moderacja i komentarz:

- prof. dr hab. Tadeusz Siwek, Uniwersytet Ostrawski

Wystąpienia:

- prof. dr hab. Krzysztof Ruchniewicz, Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. W. Brandta
- dr Robert Żurek, Fundacja Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego
- prof. dr hab. Zdeněk Jirásek, Uniwersytet Śląski w Opawie, Czechy
- prof. dr hab. Aleksandra Trzcielińska-Polus, Uniwersytet Opolski

Godz. 12.15

- Przerwa kawowa/lunch

Godz. 13.00

Dyskusja panelowa (online: <https://www.facebook.com/instytutslaski>)

Polsko-czesko-niemieckie pomosty współpracy

Moderacja i komentarz:

- prof. dr hab. Michał Lis, Instytut Śląski

Wystąpienia:

- dr Hynek Böhme, Instytut Nauk o Polityce i Administracji Uniwersytetu Opolskiego,
- dr Józef Szymeczek, Uniwersytet Ostrawski,
- Rafał Bartek, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim

Godz. 14.30

- Zakończenie

Godz. 14.45

Minuta ciszy (złożenie kwiatów) pod pomnikiem upamiętniającym synagogę, spaloną w nocy z 9 na 10 listopada 1938 r.

Organizator:

Instytut Śląski

Współorganizatorzy:

- Fundacja Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego
- Uniwersytet Ostrawski

Patronat Honorowy: *Prezydent Miasta Opola*

Współfinansowanie:

Urząd Miasta Opola

Patronat medialny:

- NTO
- Radio Opole
- Radio Doxa
- TVP Opole